

УДК 372.3.007.1

РОЗВИТОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Яцинік А. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
Україна, Харків

У статті доведено значущість розвитку організаційної культури керівників дошкільних навчальних закладів. На відміну від управлінської культури, яка звернена до чіткого виконання функціональних обов'язків, організаційна культура орієнтована на особистісно-професійні якості, розвиток яких спрямований на згуртування працівників навколо єдиної визначеної мети, отримання продуктивних результатів. Організаційну культуру керівника дошкільного навчального закладу розглянуто як особистісне новоутворення, яке виявляється в професійній гуманістичній спрямованості, знаннях й уміннях, особистісно-професійних якостях керівника дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: складові організаційної культури керівника, урахування специфіки роботи з дітьми дошкільного віку, дошкільний навчальний заклад, комунікативність, емоційна стабільність.

Яциник А. В. Развитие организационной культуры руководителей дошкольных учебных заведений / Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды, Украина, Харьков

В статье доказано значение развития организационной культуры руководителей дошкольных учебных заведений. Отличительной управленческой культуры руководителя, которая обращена на четкое исполнение функциональных обязанностей, организационная культура ориентирована на личностно-профессиональные качества, развитие которых направлено на

сплочение работников вокруг единственной определенной цели, получение продуктивных результатов. Организационную культуру руководителя дошкольного учебного заведения рассмотрено как личностное новообразование, которое проявляется в профессиональной гуманистической направленности, знаниях и умениях, личностно-профессиональных качествах руководителя дошкольного учебного заведения.

Ключевые слова: составляющие организационной культуры руководителя, учет специфики работы с детьми дошкольного возраста, дошкольное учебное заведение, коммуникативность, эмоциональная стабильность.

Jazynik A. B. Development of the organizational culture of the heads of pre-school educational institutions / Kharkiv national pedagogical University named after G. S. Skovoroda, Kharkov, Ukraine.

Proved in the article is the development of organizational culture managers of preschool educational institutions. Distinctive management culture of the head which faces a clear performance of functional responsibilities, organizational culture focused on personal and professional qualities, which aims to unite employees around a single specific purpose, and obtain productive results. Organizational culture the head of pre-school educational institutions are considered as personal growth, which manifests itself in professional humanistic orientation, knowledge and skills, personal and professional qualities of the head of pre-school educational institutions.

Keywords: components of the organizational culture of the head, the specific work preschool children, preschool education, sociability, emotional stability.

Вступ.

Загальна постановка проблеми та її з'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку суспільства, виховання молоді нової генерації – вільної, прогресивної, незалежної, важливим є питання, що стосується особистості керівника навчальним закладом, зокрема дошкільним навчальним закладом. Керівник дошкільного навчального закладу працює з особливим педагогічним колективом, який

складають діти дошкільного віку, вихователі, музичні керівники, батьки, обслуговуючий персонал. З усіма він має правильно побудувати відносини, раціонально розподілити обов'язки, створювати імідж дошкільного навчального закладу. Водночас проблема розвитку організаційної культури керівника дошкільного навчального закладу торкається загальної проблеми професійно-педагогічної культури особистості та не виключає елементи управлінської культури.

Аналіз основних досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми, визначення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячена стаття, актуальність проблеми. Як свідчить аналіз праць [1-7], у психології, соціології, антропології, філософії, менеджменту, бізнесу використовується міждисциплінарний термін «культура організації», що означає дотримання більшістю працівників визначених ними цінностей, норм, переконання, підтримка творчих ідей окремих членів організації, сприйняття новими працівниками традицій колективу. Проте, як на наш погляд, у наукових роботах учені схилиються до загальної характеристики колективу, а особистість керівника, його вплив на членів організації губиться в різноманітті інформації, недостатньо звертається увага на створення сприятливої атмосфери для саморозвитку працівників.

Формулювання мети статті та завдань – окреслити проблему розвитку організаційної культури керівників дошкільних навчальних закладів, розкрити шляхи її розкриття.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням здобутих результатів. На основі аналізу наукових праць [1-7] зазначено, що управлінська й організаційна культури керівника мають певну спрямованість, суть якого полягає в тому, що управлінська культура звернена до чіткого виконання функціональних обов'язків, а організаційна – до його особистісно-професійних якостей, розвиток яких спрямований на згуртування працівників навколо єдиної визначеної мети, отримання продуктивних результатів. Межу

перетину цих культур складають комунікативні й організаторські здібності, емпатія, рівень домагань, самоконтроль, урівноваженість.

У дослідженні Т. Махині [4] розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено модель розвитку управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів у системі підвищення кваліфікації, уточнено поняття «управлінські вміння керівника дошкільного навчального закладу».

На думку С. Бацмай організаційна культура навчального закладу, з одного боку, є культуроформуючою, а з іншого, особливою за цілями, завданнями, змістом, носіями цієї культури – керівник навчального закладу, педагогічні працівники, школярі, батьки. З огляду на обрану нами тему дослідження, організаційна культура дошкільного навчального закладу є не менш особливою й значимою для розвитку дітей і виховання в них найкращих загальнолюдських цінностей і гуманних якостей. На відміну від автора статті [1] ми не ототожнюємо організаторську культуру з лідерською культурою керівника, оскільки не кожен керівник дошкільного навчального закладу може бути лідером з особливим природним харизматичним даром, йому достатньо бути прекрасним організатором, відповідально ставитися до виконання обов'язків, виявляти дисциплінованість і вимогливість у педагогічному колективі. Керівник має бути творчою людиною і тому організаційна культура будується на творчості, нестандартному мисленні й оригінальних підходах до керівництва організацією.

На основі аналізу наукових праць [1-7], організаційну культуру керівника дошкільного навчального закладу розглядаємо як особистісне новоутворення, яке виявляється в професійній гуманістичній спрямованості, знаннях й уміннях, особистісно-професійних якостях керівника дошкільного навчального закладу. Суттєвими ознаками професійної спрямованості керівника дошкільного навчального закладу є прагнення й бажання працювати в такому педагогічному колективі, де провідними орієнтирами є гуманізм, самоуправління, співпраця й задоволеність результатами виховання й навчання дітей дошкільного віку, підготовки їх до школи, надання психолого-педагогічної допомоги батькам.

Підвалинами організаційної культури керівника дошкільного навчального закладу є професійна компетентність, оскільки професійна спрямованість, професійні знання й уміння забезпечують високий рівень самоорганізації особистості. Невід'ємною складовою організаційної культури керівника дошкільного навчального закладу вважаємо педагогічну майстерність, оскільки, як наголошував відомий український педагог І. Зязюн, «педагогічна майстерність – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі» [5, с. 25]. У роботі з дітьми дошкільного віку важливими властивостями є гуманістична спрямованість діяльності, професійна компетентність, педагогічні здібності і педагогічна техніка як вихователів, так і керівника дошкільного навчального закладу.

У дослідженні знання й вміння керівника дошкільного навчального закладу згрупуємо як: самоуправління та самоорганізації (мобілізувати власні сили для розв'язання педагогічних завдань, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки своїх успіхів і невдач, долати бар'єри самореалізації, залучати працівників і батьків до співпраці як однієї з важливих форм самоуправління); комунікаційні та організаційні (організовувати спілкування з педагогічним колективом на засадах сприйняття і розуміння потреб кожної людини, запобігати появі конфліктних ситуацій, розв'язувати педагогічні ситуації, організовувати раціональний режим роботи), діагностичні та коригувальні (виявляти причини недостатнього рівня кваліфікації педагогічних кадрів, низького рівня роботи з батьками, організації з ними консультативно-просвітницької роботи, пропонувати більш раціональні шляхи розв'язання завдань); управлінські та прогностичні (керувати педагогічним колективом на засадах співпраці та взаєморозуміння, визначати стратегічні та тактичні цілі, головні завдання розвитку ДНЗ, враховуючи специфіку педагогічної роботи).

Педагогічні здібності (комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування, креативність) забезпечують швидкість самовдосконалення керівника дошкільного

навчального закладу, позитивно впливають на створення морально-етичних відносин у педагогічному колективі. Як зазначає Р. Черновол-Ткаченко, «етика ділових відносин у педагогічному колективі ЗНН – це створення моральних підвалин, етичного спілкування, прийняття рішень, вираженого формуванням високих моральних цінностей, механізмів моральної саморегуляції, захищеності та зацікавленості, моральної творчості й комфорту, а також сприйняття морального досвіду колективу» [7, с. 58].

Комунікативність допомагає керівнику дошкільного навчального закладу побудувати співпрацю на засадах демократичного спілкування й розуміння потреб кожної людини, легко вступати в контакт з батьками дошкільнят, переконуючи їх у реалізації спільних потреб у вихованні й самовихованні, викликати позитивні емоції у співробітників, які безпосередньо працюють з дітьми, отримувати задоволення від продуктивної праці.

Розвиток *перцептивних здібностей*, тобто професійної проникливості, пильності, педагогічної інтуїції, здатності сприймати й розуміти іншу людину, сприяють тому, що керівник дошкільного навчального закладу своєчасно помічає та усуває перешкоди, що заважають побудові морально-етичних відносин у педагогічному колективі. У діяльності керівника дошкільного навчального закладу важливими є стосунки з підлеглими, які умовно поділяються на таких, що: активно виконують поставлені завдання, досягають успіху; пасивно ставляться до роботи; ведуть себе резистентно, тобто чинять опір дії, часто і безпідставно сперечаються з керівником, критикують організацію, не беруть участь в її справах.

У сучасних конфліктогенних умовах важливою особистою якістю є *емоційна стабільність* керівника дошкільного навчального закладу як здатність володіти собою, зберігати самоконтроль, здійснювати саморегуляцію за будь-якої ситуації, не залежно від сили зовнішніх чинників, що провокують емоційний зрив. У побудові морально-етичних відносин емоційна стабільність особистості керівника є регулювальною ланкою. У такому середовищі кожен

учасник педагогічного колективу має змогу розвиватися, реалізувати власний потенціал, виносити позитивне для себе й оточуючих.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. З позиції вище сказаного слід зробити висновок про те, що педагогічна майстерність збагачує поняття «організаційна культура керівника дошкільного навчального закладу» в результаті поєднання педагогічних, лідерських, управлінських якостей особистості. Таке поєднання дає можливість створювати в педагогічному колективі атмосферу гармонії, добра, взаємної моральної відповідальності за справу, етичних відносин.

Література:

1. Бацмай С. А. Розвиток організаційної культури керівників навчальних закладів: гендерний підхід <http://mp2.umo.edu.ua/wp-content/uploads/2012/04/Бацмай.pdf>.
2. Гончарова Н. Е. Организационная культура [Текст] : конспект лекцій / Н. Е. Гончарова. – М. : Приор-издат, 2004. – 208 с.
3. Дороніна М. С. Організаційна культура [Текст] : конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей всіх форм навчання / М. С. Дороніна, К. Г. Наумчик. – Харків : Вид. ХНЕУ. – 2006. – 80 с.
4. Махиня Т. А. Розвиток управлінських умінь керівників дошкільних навчальних закладів у системі підвищення кваліфікації : автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук : спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою» [Текст] / Т. А. Махиня. – К., 2011. – 20 с.
5. Педагогічна майстерність : підручник [Текст] / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за заг. ред. І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов. і перероб. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
6. Серкіс Ж. В. Про організаційну культуру закладу освіти [Текст] / Ж. В. Серкіс // Практична психологія та соціальна робота. – № 9-10. – 2002. – 4-9 с.

7. Черновол-Ткаченко Р. І. Техніка управлінської діяльності [Текст] / Р. І. Черновол-Ткаченко. – Х. : Вид. група «Основа», 2013. – 304 с. – (Серія «Абетка керівника»).

Literatura:

1. Batsmai S. A. Rozvytok orhanizatsiinoi kultury kerivnykiv navchalnykh zakladiv : hendernyi pidkhid <http://mp2.umo.edu.ua/wp-content/uploads/2012/04/Batsmai.pdf>.
2. Goncharova N. Ye. Organizatsionnaya kultura [Tekst] : konspekt lektsiy / N. Ye. Goncharova. – M. : Prior-izdat, 2004. – 208 s.
3. Doronina M. S. Orhanizatsiina kultura [Tekst] : konspekt lektsii dlia studentiv usikh spetsialnostei vsikh form navchannia / M. S. Doronina, K. H. Naumchyk. – Kharkiv : Vyd. KhNEU. – 2006. – 80 s.
4. Makhynia T. A. Rozvytok upravlinskykh umin kerivnykiv doshkilnykh navchalnykh zakladiv u systemi pidvyshchennia kvalifikatsii : avtoref. dys. na zdobuttia kand. ped. nauk : spets. 13.00.06 «Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu» [Tekst] / T. A. Makhynia. – K., 2011. – 20 s.
5. Pedahohichna maisternist: pidruchnyk [Tekst] / I. A. Ziaziun, L. V. Kramushchenko, I. F. Kryvonos ta in.; za zah. red. I. A. Ziaziuna. – 3-tie vyd., dopov. i pererob. – K. : SPD Bohdanova A. M., 2008. – 376 s.
6. Serkis Zh. V. Pro orhanizatsiinu kulturu zakladu osvity [Tekst] / Zh. V. Serkis // Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota. – # 9-10. – 2002. – 4-9 s.
7. Chernovol-Tkachenko R. I. Tekhnika upravlinskoi diialnosti [Tekst] / R. I. Chernovol-Tkachenko. – Kh. : Vyd. hrupa «Osnova», 2013. – 304 s. – (Seriia «Abetka kerivnyka»).